

Betere kwaliteit door inzet van hbo'ers?

De opleiding van pedagogisch medewerkers moet beter! Er moeten meer hbo'ers in de groep! Het lijkt een makkelijk antwoord op het genereren van meer pedagogische kwaliteit in de kinderopvang. Maar is dit wel zo? Kunnen hoger opgeleiden het 'beter'? Welnee. Hbo'ers zijn misschien goed in andere dingen, maar mbo'ers zijn prima leidsters. Niet alleen als 'lieve leidster' maar ook als educatieve leidster. Alleen beheersen ze het vak nog niet voldoende als ze nog maar net werken. Pm'ers leren hun vak pas echt goed in de praktijk. Maar dan moet je ze wel uitdagen en de kans geven.

In dagbladen en vaktijdschriften wordt regelmatig geschreven en gediscussieerd over de kwaliteit van de kinderopvang. De rapporten van het NCKO (het samenwerkingsverband van wetenschappers dat de kwaliteit van de kinderopvang onderzoekt) waren ook niet onverdeeld positief. Vooral de rapporten van het NCKO uit 2005 en 2008 brachten minder positieve aspecten aan het licht. Aan de voorwaarden (pm'er/kindratio, groepsgrootte) lag het niet. Die waren in het algemeen goed. De kwaliteit van de vaardigheden van de pm'ers kon wel beter, vooral in de interactie met de kinderen en het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen met behulp van activi-

In het hart van KIDDO lees je artikelen over onderzoek, wetenschap en (beleids)-ontwikkelingen, in samenwerking met BBMP.

teiten. Het laatste rapport van het NCKO uit 2012 toonde gelukkig verbetering van de kwaliteit op alle aspecten. Steeds vaker hoor je in deze discussies de suggestie dat er meer hbo'ers op de groep zouden moeten staan. Hbo'ers zouden door hun opleiding en vaardigheden beter in staat zijn om jonge kinderen te begeleiden.

Deze 'oplossing' roept meteen vragen op, bijvoorbeeld: moeten alle pm'ers dan een hogere opleiding hebben of is juist de mix van mbo'ers en hbo'ers beter? Geldt de eis van een hoger opleidingsniveau ook voor het werken met de heel jonge kinderen (baby's)? Kunnen we pm'ers met een hoger opleidingsniveau eigenlijk wel betalen? Mogen er verschillen zijn in beloning van pm'ers binnen een groep? Hoe kunnen we hoger opgeleide leidsters gemotiveerd houden voor het uitvoerend werken in de groep?

Om een antwoord te vinden op deze vragen organiseerde ChildCare International/CCI in het najaar een seminar rond de vragen:

- verbeterd de kwaliteit van de kinderopvang met meer hbo'ers op de groep?
- wat kunnen we daarover leren uit andere landen in Europa?

Twee sprekers, Serv Vinders (bestuurslid van CCI) en Paul Leseman (hoogleraar in Utrecht), gaven hun antwoord.

Nederland en Europa

In Europa is er steeds meer aandacht voor de opleiding en scholing van professionals die werken in de voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang, vertelde Serv Vinders. Je ziet dat de opleidingseisen die aan de medewerkers gesteld worden steeds hoger worden, maar dat er ook grote verschillen zijn tussen de landen. In veel landen (niet alle!) wordt onderscheid gemaakt tussen de 'verzorgende medewerkers' die een lagere opleiding hebben en met de jongste kinderen werken, en de 'educatieve medewerkers' die een hogere opleiding hebben en met oudere kinderen werken. Daarnaast wordt van leidinggevend gevraagd dat zij een pedagogische opleiding hebben gedaan én ervaring hebben in het uitvoerend werk

met de kinderen. In Nederland is dat geen voorwaarde.

Wat bijzonder in Nederland is, vertelde Serv Vinders, is dat wij hier aan alle medewerkers een minimale opleiding vragen. In veel Europese landen werken ook ongeschoolde of heel laag geschoolde medewerkers in de kinderopvang. Ook hebben mensen met verschillende opleidingen ook verschillende taken in het werk met de kinderen. In Nederland doen alle pm'ers in principe hetzelfde werk.

Uit zijn ervaringen in het buitenland leerde Serv Vinders drie dingen:

- Als je hbo'ers op de groep wilt laten werken, dan zul je hen ook meer moeten betalen anders zullen zij al snel niet meer op de groep willen werken maar bijvoorbeeld leidinggevende willen worden;
- Als je medewerkers met verschillende opleidingen aanstelt en hun verschillende functies op de groep moeten invoeren. Bijvoorbeeld pm'ers die meer coachende taken hebben of meer verantwoordelijkheid hebben in het contact met ouders.
- VBJK (uit Gent) leerde dat als je hbo'ers introduceert in de groepen, het wel twee tot drie jaar duurt voordat dat effect heeft op de pedagogische kwaliteit. Het effect moet groeien in de manier van werken en dat vraagt tijd.

Teamprofessionalisering

Paul Leseman begint zijn verhaal met te vertellen dat hij in de wetenschappelijke literatuur geen bewijs heeft kunnen vinden voor het idee dat een hoger opleidingsniveau tot meer kwaliteit leidt. Hij vond wel dat wetenschappers het er steeds meer over eens zijn dat teamprofessionalisering veel meer effect heeft op de kwaliteit dan het verhogen van het opleidingsniveau. Met teamprofessionalisering bedoelt Leseman leren op de werkvloer met behulp van een coach of door het regelmatig houden van teamoverleggen waar samen gepraat wordt over de doelen van het werken met de kinderen en hoe daar aan gewerkt wordt. Zijn conclusie is dan ook eenvoudig: het

heeft geen zin om meer hbo'ers op de groep te laten werken. Het verhoogt de kwaliteit niet en het kost bovendien te veel geld. Wat wel helpt is pm'ers tijdens hun werk meer mogelijkheden te geven om te leren. Hoe dat werkt, liet Paul Leseman zien aan de hand van onderzoek. In Utrecht wordt ge-

'Wat helpt is pm'ers meer mogelijkheden te geven om te leren'

werkt met de gegevens van pre-COOL. Deze gegevens worden verzameld door regelmatig een hele grote groep kinderen te observeren terwijl zij spelen, door met hun ouders te praten en – als de kinderen ouder worden – hun schoolresultaten vast te leggen.

Een van de onderzoekers, Pauline Slot, ging op zoek naar het verband tussen de professionalisering van pm'ers en de kwaliteit van de kinderopvang. Voor 'professionalisering' gebruikte Pauline een score op een vragenlijst. In deze vragenlijst werd aan de pm'ers gevraagd:

- hoe vaak zij teamoverleg voeren;
- wat zij in de teamoverleg bespreken (bespreken zij de activiteiten met de kinderen en de educatieve doelstellingen?);
- of zij de kinderen regelmatig observeren en daarover rapporteren aan hun collega's;
- of zij samen hun activiteitenprogramma samenstellen.

Wat bleek? De score op deze vragenlijst hangt positief samen met de kwaliteit in het kindercentrum. De score op de vragenlijst voorspelt de kwaliteit beter dan het opleidingsniveau van de pm'ers.

Paul Leseman pleit voor permanente scholing. Pm'ers moeten natuurlijk een vooropleiding hebben maar het is vooral belangrijk verder te werken aan hun ontwikkeling als ze eenmaal aan het werk zijn. Als ze net van school komen, zijn het beginnelingen in hun vak. In de praktijk leren ze bij, door dingen te doen en daar samen over na te denken. Maar daarin moeten ze wel begeleid worden. Misschien ligt daar wel een taak voor de hbo'ers! ◀